

Overskuddsmasser – avfall og ressurs

Ellen K. Keilen og Hedvig Sterri
Seksjon for industri, forurensning og avfall
Klima- og miljøvernavdelingen

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Hvem er vi og hvilken rolle har Statsforvalteren

Statsforvalteren i Oslo og Viken:

- 52 kommuner og 1,9 millioner innbyggere

Klima- og miljøvernavdelingen:

- Hindre forurensning
- Sikre naturmangfold
- Følge opp nasjonal klimapolitikk
- Forvaltning av fisk og vilt
- Verneområder/ nasjonalparker
- Rowilt

Figur: alle kommunene i Oslo og Viken

Agenda

Avfallsforebygging

Ombruk

Materialgjenvinning

Annen
gjenvinning

Slutt-
behandling

1

Overskudd av jord- og steinmasser

2

Gjenvinning av næringsavfall

3

Sluttdisponering

Overskudd av jord- og steinmasser

Masseoverskudd

Stor aktivitet i regionen:

- Samferdsels- og infrastrukturprosjekter
- Utbyggingsprosjekter
- Bygge- og gravesaker i forurenset grunn

Prosjektene genererer masser i alle former:

- forurenset
- ikke-forurenset
- forskjellige bergarter og typer
- av ulik kvalitet

Hvordan får vi til massebalanse?

VIKEN
FYLKESKOMMUNE

Våre tjenester Politikk Om oss

Forsiden / Tjenester / Klima, miljø og natur / Masseforvaltning i kommunene

Masseforvaltning i kommunene

Denne veilederen er basert på regional plan for masseforvaltning i Akershus, og skal bidra til felles forståelse av planer og felles håndtering av regelverk for masseforvaltning i Viken. Det er et ønske at den skal bidra til bedre ressursbruk i utviklingen mot en sirkulær økonomi. Veilederen legger størst vekt på saksbehandling og på håndtering av overskuddsmasser.

Dato: 17. februar 2021, revidert 28. januar 2021. Versjon: 01

<https://viken.no/tjenester/klima-miljo-og-natur/masseforvaltning-i-kommunene/>

«God og bærekraftig masseforvaltning er helt avhengig av tidlig, langsiktig og helhetlig planlegging.»

Regelverk

- Forurensningsloven
- Forurensningsforskriften
- Avfallsforskriften
- Plan- og bygningsloven

Samfunnet utvikler seg raskere enn regelverket endres

- Regelverket er komplekst, også for ikke-forurensede jord- og steinmasser :

RAPPORT

M-2074 | 2021

Tverrsektorielt prosjekt om disponering av jord og stein som ikke er forurenset

Håndtering av masser innenfor tiltaksområdet

Tiltak i forurenset grunn, regulert gjennom:

- Forurensningsforskriften kap. 2
- Forurensningsloven § 11

Omdisponering og mellomlagring

Behandling som:

- Knusing
- Sikting
- Sortering

Forurensnings-
forskriften
kap. 2,
vedlegg 1:
Normverdier

Veileder
TA-2553

Helsebaserte
tilstandsklasser
for forurenset
grunn

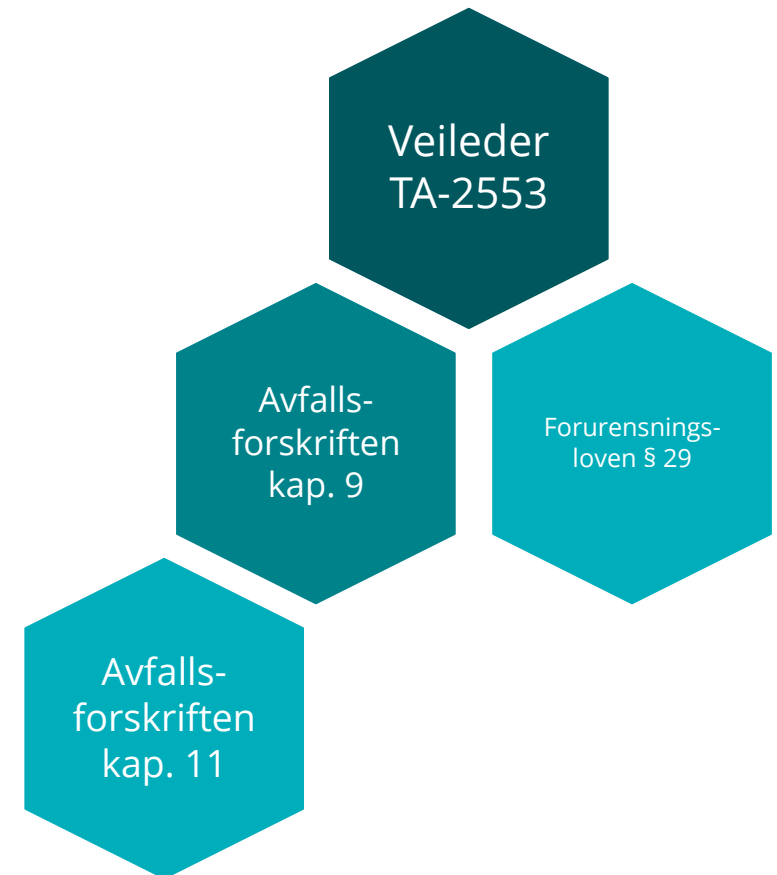
Forurensnings-
forskriften
kap. 30

Karakterisering av masser innenfor tiltaksområdet

Skal vi bruke tilstandsklasser eller avfallsforskriften for å karakterisere masser?

- Tilstandsklasser gjelder for tiltak i forurenset grunn og innenfor et tiltaksområde
- Masser som tas ut av tiltaksområdet er næringsavfall, og avfallsregelverket gjelder

Håndtering av masser utenfor tiltaksområdet

Masser som tas ut av tiltaksområdet er næringsavfall, jf. forurensningsloven § 32

Med lovlig avfallsanlegg:

Anlegg med tillatelse etter forurensningsregelverket

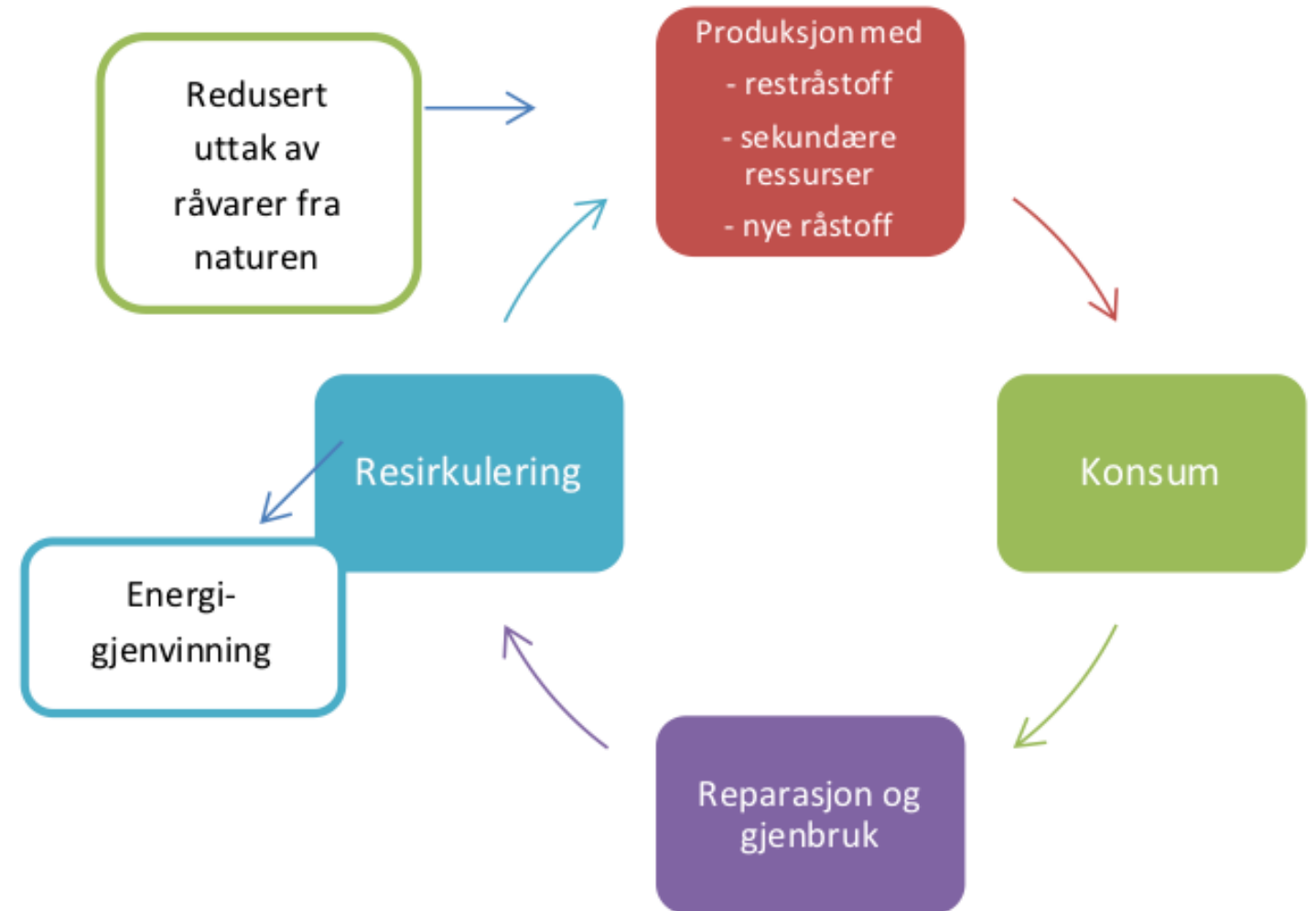
Gjenvinning av næringsavfall

Hvorfor skal vi gjenvinne?

Sirkulærøkonomi

Ressursknapphet

Transport av masser er kostbart og medfører utslipp av klimagasser

Figur: Heidi Rapp Nilsen (snl.no/sirkulær_økonomi)

Retningslinjer i forurensningsloven

Forurensningsloven § 2 punkt 4:

Avfall skal tas hånd om slik at det blir minst mulig til skade og ulempe. Det skal **gjenvinnes**, fortrinnsvis ved at det forberedes til ombruk eller materialgjenvinnes [...].

Avfallshierarkiet

1. Forebygging

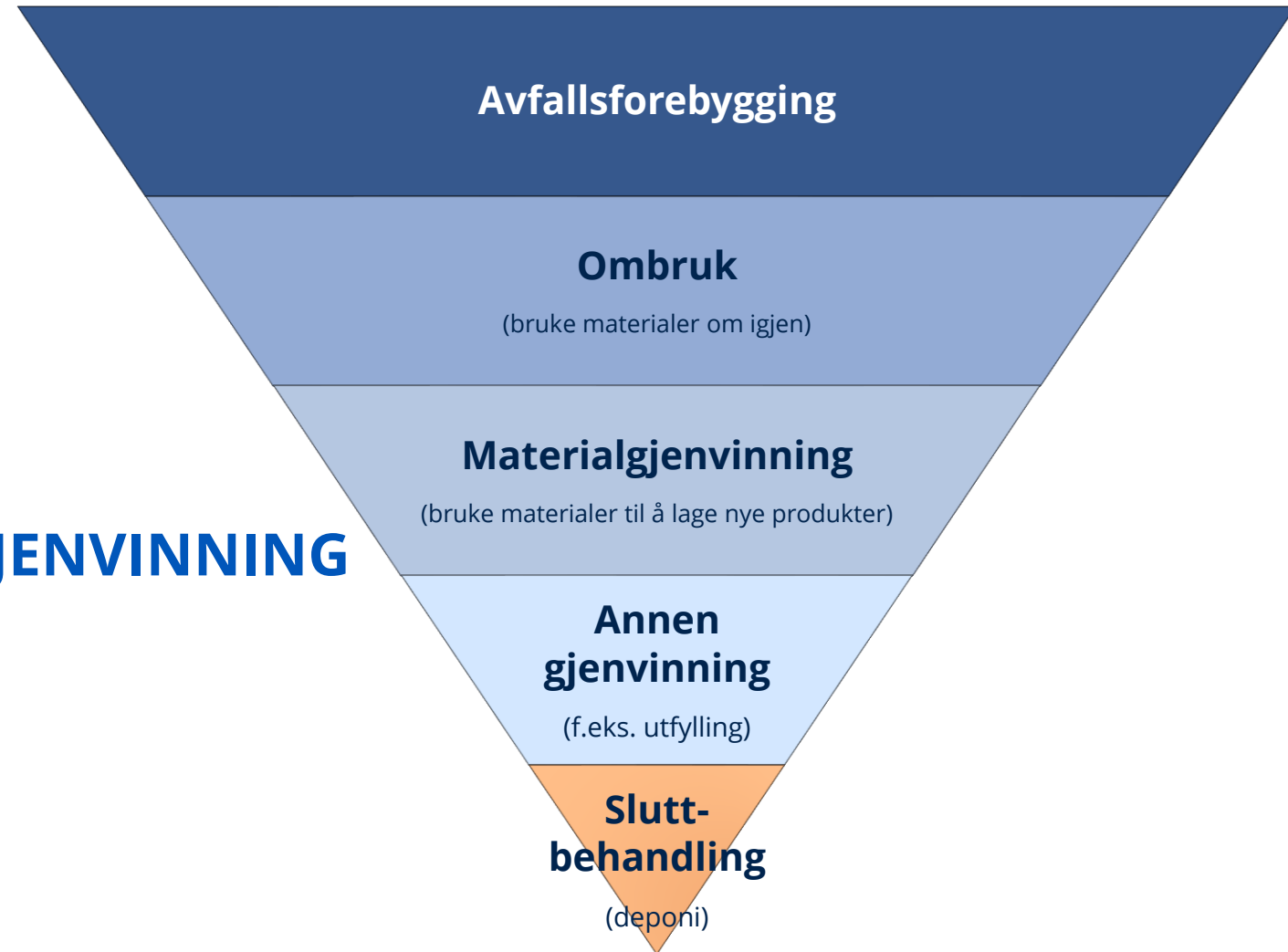
2. Forberedelse til ombruk

3. Materialgjenvinning

4. Annen gjenvinning

5. Sluttbehandling

GJENVINNING

Annen gjenvinning - utfylling

Forurensningsloven § 32

Gjenvinning: erstatte materialer som ellers ville blitt brukt

- Planlagt tiltak
- Mengden masser må stå i forhold til behovet
- Massene må ha egenskaper som gjør dem egnet til formålet

Veileder | M-1243

Disponering av jord og stein som ikke er forurenset

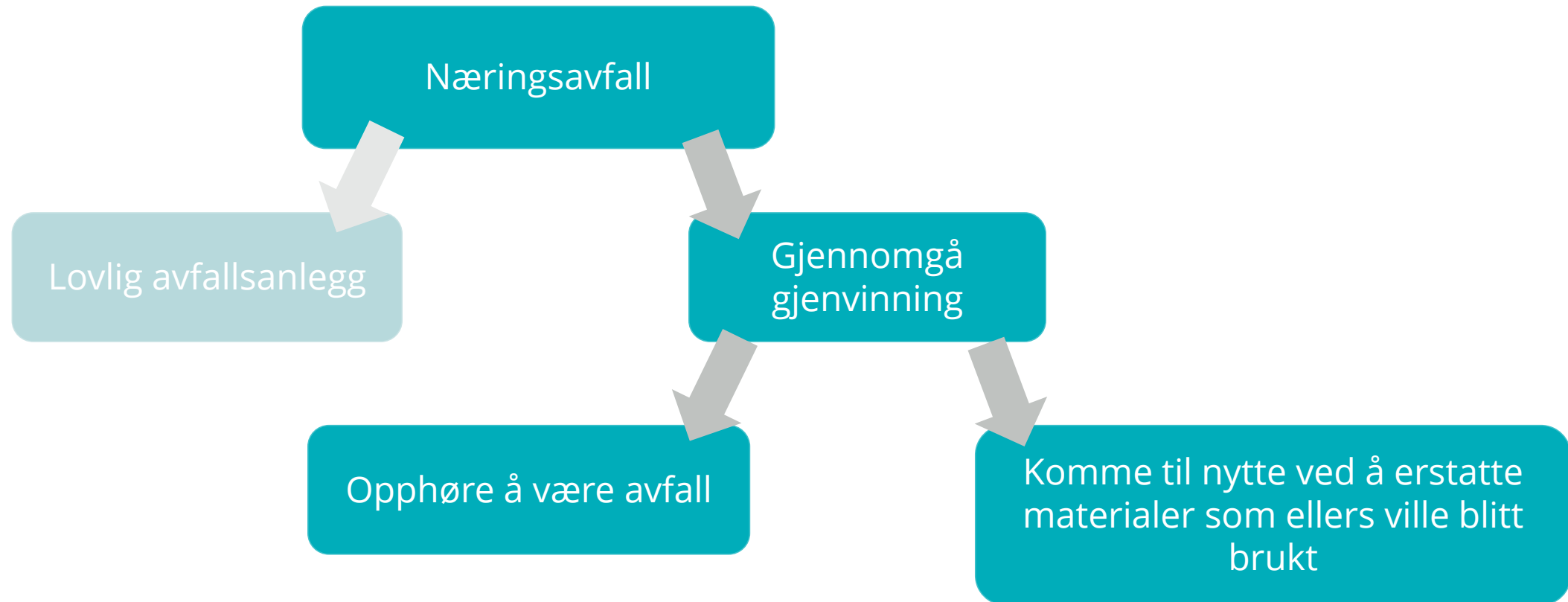
Veiledning om forurensningslovens krav til mellomlagring og slutt disponering av jord- og steinmasser som ikke er forurenset.

Dersom det er fare
for forurensning

Tillatelse etter
forurensningsloven
§ 11

Håndtering av næringsavfall

§ 27 - kriterier for å opphøre å være avfall

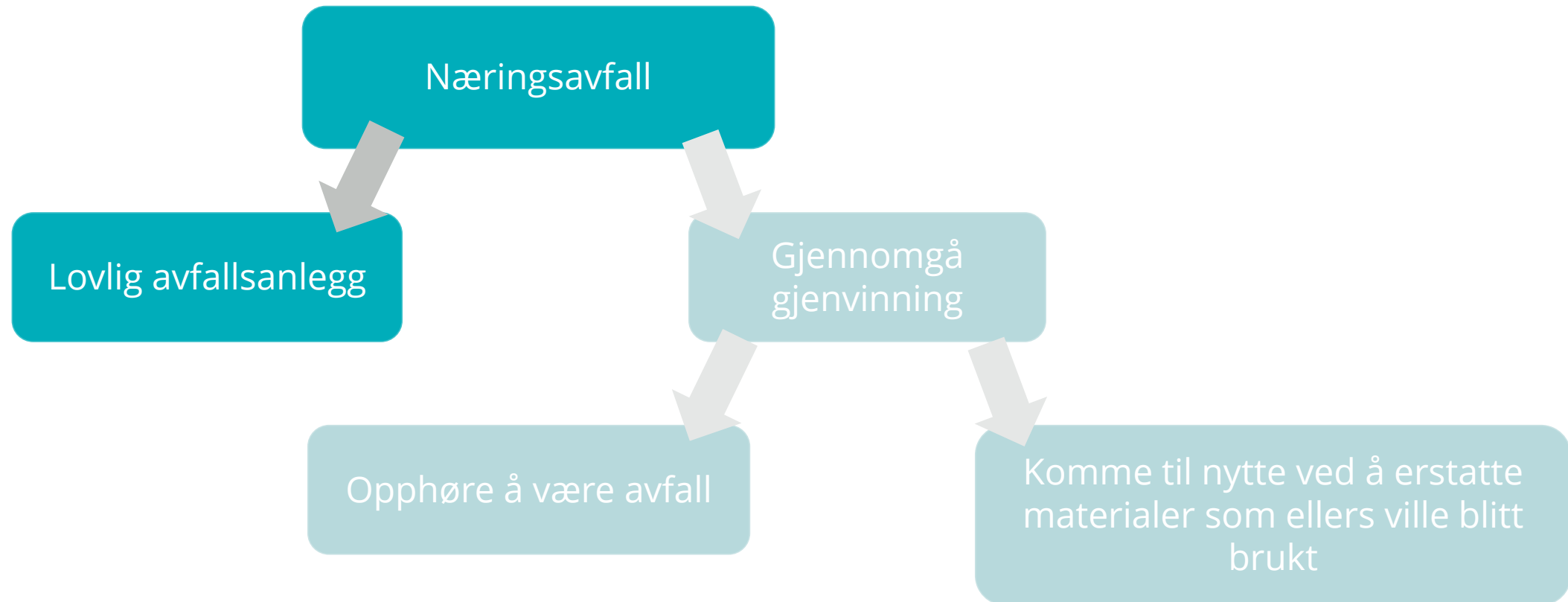
Løsøregjenstander og stoffer som har blitt avfall, skal regnes for å ha opphørt å være avfall når de

1. har gjennomgått gjenvinning
2. skal brukes til bestemte formål
3. kan omsettes i et marked eller er gjenstand for etterspørsel
4. innfrir de tekniske kravene som følger av de aktuelle bruksområdene og eventuelle produktkrav og -standarder, og
5. ikke medfører nevneverdig høyere risiko for helseskade eller miljøforstyrrelse enn tilsvarende gjenstander og stoffer som ellers kunne blitt brukt.

Alle disse punktene må være oppfylt.

Håndtering av næringsavfall

Din plikt som avfallsprodusent og/eller tiltakshaver

Avfallsprodusent:

Ansvar for at håndtering skjer i tråd med forurensningsregelverket.

Avfallsanlegg:

Anlegget overtar ansvar for avfallet med befriende virkning

NB! Nyttiggjøring utenfor lovlig avfallsanlegg skjer ikke med befriende virkning

Syredannende bergarter

- På folkemunne ofte bare kalt «alunskifer»
- Fellesnavn på en gruppe bergarter med spesielle egenskaper: I kontakt med luft eller vann, forvitrer sulfider som kan gi avrenning med **lav pH og høye konsentrasjoner av løste tungmetaller, jern, aluminium og uran.**
- Definerert som forurenset grunn i forurensningsforskriften
- Få lovlige mottak med tillatelse etter forurensningsloven
- Kan overstige grensen for hva som defineres som radioaktivt avfall

Foto: Ekko (<https://no.wikipedia.org/wiki/Alunskifer>)

Ulovlig mottak av syredannende bergarter

- Grunneier får tillatelse til utfylling/terrenginngrep etter pbl
- Grunneier inngår kontrakt med firma om levering av ikke-forurensede jord- og steinmasser til utfylling
- Massene som leveres er ikke i henhold til kontrakten, men viser seg å være potensielt syredannende bergarter
- Massene blir liggende over tid, og forurensningen sprer seg

Hvem er ansvarlig?

- Grunneier?
- Avfallsprodusent?

Momenter som har betydning for valg av ansvarssubjekt:

Hvor nær tilknytning den enkelte har til forurensningen og hvilke muligheter vedkommende har til å treffe effektive tiltak

Sluttdisponering

Sluttdisponering i form av utfylling eller deponering

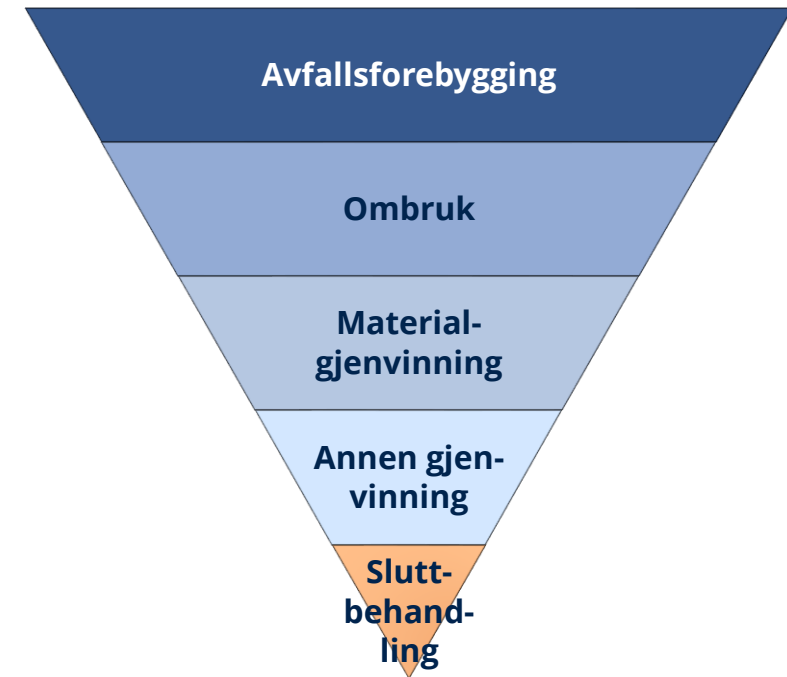
Masser uten gjenvinningspotensial

Utfylling

- Annen disponering av næringsavfall

Massedeponi

Avfallsdeponi

Annen disponering i form av utfylling

Annen disponering av næringsavfall

Unntak fra

Forurensningsloven § 32 annet ledd

Ikke-forurensede jord- og steinmasser

Ett prosjekt, én leverandør av massene

Kan likevel medføre fare for forurensning og kreve tillatelse

Litt om kapittel 9 i avfallsforskriften

Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder for alle **deponier**

Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder likevel ikke for:

- a. bruk av egnet inert avfall til terrengregulering og -rehabilitering, utfylling eller byggeformål **på deponier**
- b. deponering av ikke-forurenset jord

EUs regelverk

Førte til endring i praksis slik at massedeponier reguleres som avfallsanlegg

Deponier

Massedeponi

Reguleres som avfallsanlegg,
forurensningsloven § 29

- Driftes over lengre tid
- Flere aktører/prosjekter
- Større mengder

Husk at forurensning
ikke bare er prioriterte
stoffer, tungmetaller
og miljøgifter

- Nedslamming/
partikler
- pH
- Nitrogen fra
sprengstoff

Avfallsdeponi

Reguleres etter avfallsforskriften kap. 9

- Deponi for farlig avfall
- Deponi for ordinært avfall
- Deponi for inert avfall og lettere
forurensede masser

Ordinært avfall og lett forurensede masser

Deponi for ordinært avfall

- Forurensede masser skal vanligvis på deponi for ordinært avfall
- Ikke farlig, ikke radioaktivt, ikke eksplosivt, og ikke smittefarlig

Deponi for inert avfall og lett forurensede masser

- Definert i avfallsforskriften kap. 9
- Grenseverdier for utlekkingspotensial

- Farlig avfall er definert i avfallsforskriften kap. 11

Tilstandsklassene for arealbruk (TA-2553) gjelder ikke for klassifisering av avfall

Hva er inert avfall?

Inert avfall er definert i avfallsforskriften § 9-3

Ikke gjennomgå biologisk, kjemisk, fysisk endring/nedbrytning

Avfallets innhold av forurensende stoffer må være ubetydelig

Vedlegg II til kap 9 angir liste over fraksjoner som er klassifisert som inert

Er overskuddsmasser avfall?

Ja

Men vi kan gjenvinne avfall

Avfall kan opphøre å være avfall

Takk for oss

Ellen K. Keilen og Hedvig Sterri
Klima- og miljøvernavdelingen

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Facebook [sfov.no](https://www.facebook.com/sfov.no)
Nettside statsforvalteren.no/ov

